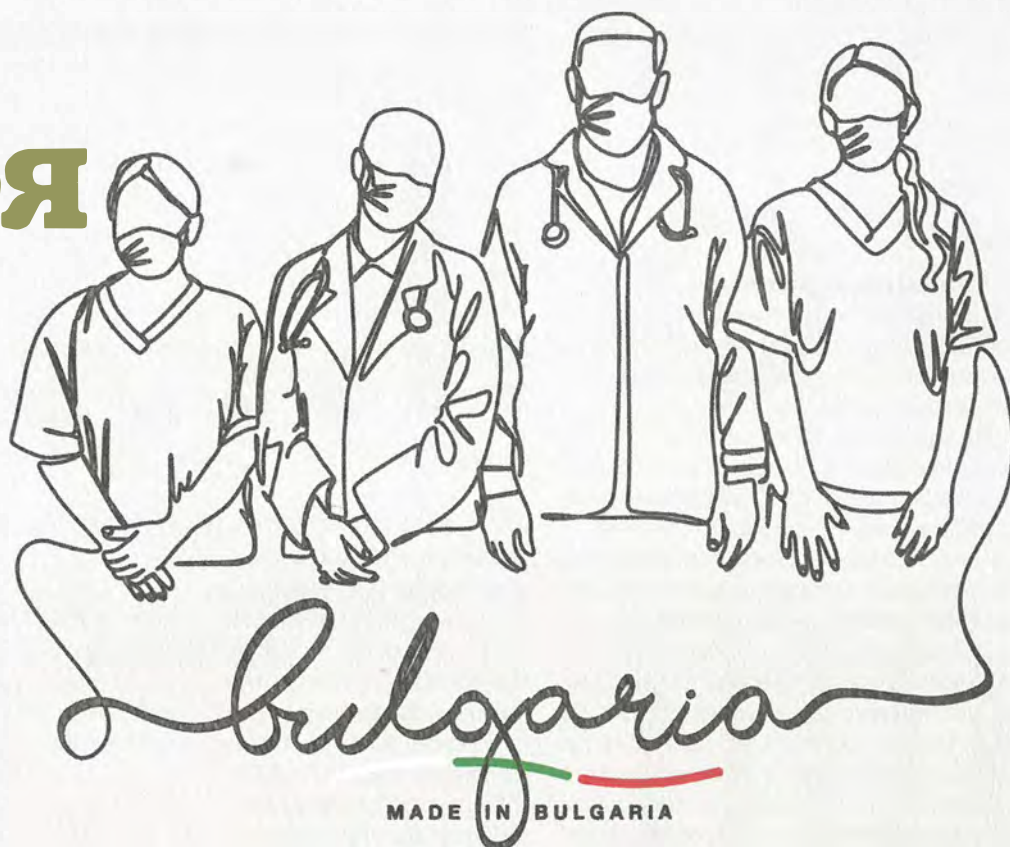

Тема на броя

Илюстрация: Николета Ангелова

// ОБРАЗОВАНИЕ БЕЗ ГРАНИЦИ

Лекари Made in BG

➔ Студентите от Европа в България стабилно се увеличават, като 60% от тях са в медицинските университети.

➔ Основните причини са по-лесният прием в страната и сравнително ниските годишни такси, наеми и издръжка.

➔ България е на едно от първите места в света по дипломирани лекари, но голяма част от тях не остават тук.

автор
Наталия Бекярова |
natalia.bekyarova@capital.bg

Великобритания, Гърция, Ботсвана, Албания, Италия, Германия, Индия, Кипър, Шри Ланка, Пакистан, Сирия, Зимбабве, Израел, Бангладеш, ЮАР - на пръв поглед между тези държави няма нищо общо.

Втори прочит показва, че България се явява обединяващо звено за всички тях и редица други, от които всяка година пристигат стотици току-що завършили младежи, избрали България за свой дом за следващите поне пет години. Повечето от тях - с желание да станат лекари, стоматолози или фармацевти. Медицинското образование в България е интересно изключение от общия тренд - студенти от цяла Европа (и не само) съзнателно идват тук за няколко години.

Докато едни обаче идват, други си отиват. Сред българските студенти във висшите учебните заведения в страната от години тече обратен процес - те намаляват, едновременно като резултат от отрицателните демографски показатели на България и желанието на 10-15% от тях всяка година да напуснат пределите на страната.

Студентите в България отдавна не покриват общия капацитет на всички висши училища, но през последните години той остава незапълнен на повече от 50%, става ясно от Националната карта на висшето образование в България, според която общият

брой на действащите студенти у нас през пролетта на 2022 г. е 200 781 при двойно повече места (415 472 места) - за сравнение, през 2013/2014 г. броят на записаните студенти е бил с 80 хил. повече.

Широкият прием, в който предлагането надвишава търсенето, обезсмисля състезателния принцип за висшето образование и неизменно води до влошаването му - проблем, за който отдавна се търси решение.

На този фон увеличаващите се с всяка изминала година чуждестранни студенти у нас изглеждат като глътка свеж въздух и нов ресурс за българските университети, а това, което ги привлича най-вече, по всичко личи, е сферата на здравеопазването.

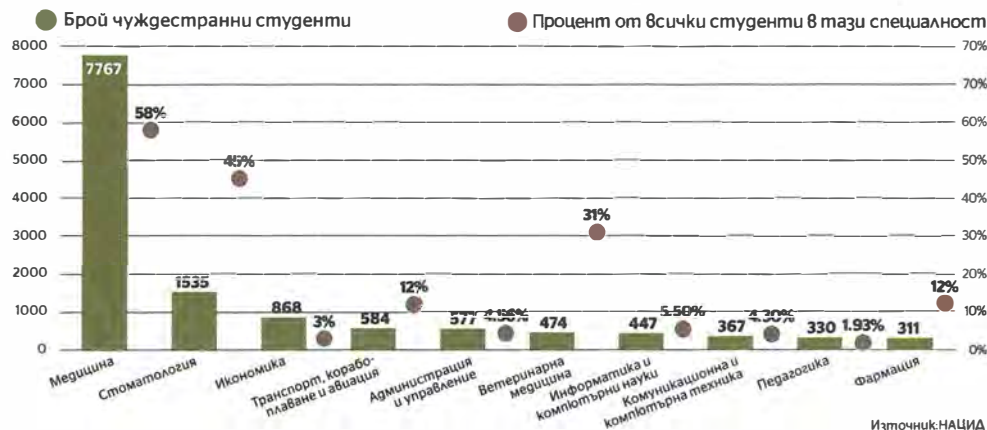
Само за последните пет академични години увеличението в трите основни професионални направления в сферата - медицина, стоматология и фармация, е три пъти - от 3183 чуждестранни студенти през 2018/2019 г. до 9012 през 2022/2023 г.

Въпреки че увеличението им през годините не може да компенсира намаляващия брой български студенти, респ. общ брой обучаващи се в университети, и въпреки че повечето от тях си тръгват веднага щом завършат, появата им в България има своя сериозен отпечатък - както локално върху градската среда и местната икономика, така и национално върху начина, по който българските учебни заведения работят и се представят на международната сцена.

> 12

К | КАКВО УЧАТ ЧУЖДИТЕ СТУДЕНТИ В БЪЛГАРИЯ

Топ 10 специалности по брой действащи чуждестранни студенти за академичната 2022/23 г.

>11 Студенти без мито

След влизането на България в ЕС страната се превърна в привлекателно място за чуждестранни студенти. С включването ѝ в единния образователен пазар се създадоха редица програми с преподаване на английски език и се улесни режимът - както за влизане в университета, така и за признаване на дипломата след завършването му.

„През последното десетилетие делът на чуждестранните студенти в българското висше образование се е удвоил до 8% (от 4.1% през 2013 г. според данни на Евростат - бел. ред.), което означава, че над 16 хил. чуждестранни студента се обучават в България. По този показател страната достига средните нива на ЕС - където делът на чуждестранните студенти е 8%“, обяснява изпълнителният директор на Институт „Отворено общество“ София (ИООС) Георги Стойчев, който заедно със своя екип събират данни и ще публикуват доклад по темата за чуждестранните студенти в България.

По думите му частично повишеният дял, който заемат чуждестранните студенти, е свързан и с понижения общ брой на българските студенти в страната, но не само, тъй като спадът не е толкова голям, че да има удвояване.

Причините за това са различни и варират в зависимост от специалността и държавата, от която идват студентите. При някои затрудненията да учат в родната им страна се изчерпват с финансовия аспект и твърде високите такси за обучение, при други - високата конкуренция и ожесточената борба за място в дадена специалност ги тласкат към това да погледнат навън.

И така България изгрява на сцената в академичните среди - както заради сравнително ниските годишни такси за обучение, ведно с по-ниските разходи, които са необходими, за да си осигури човек добри условия на живот, така и заради по-лесния прием, понеже университетите имат нужда от повече студенти.

Въпреки че повечето от чуждестранните студенти не остават за по-дълго от периода на обучението си в България, тази практика се превърна, от една страна, в добра интернационална реклама за висшите учебни заведения у нас, а от друга, в огромен източник на приходи за българските университети предвид по-високите такси, които студентите от чужбина заплащат.

Повече от Италия и по-малко от Индия

Българските висши училища основно привличат чуждестранни студенти от страни от Европа (като най-много от тях са от държави членки и държавите от ЕИП), показват данните на Национален център за информация и документация (НАЦИД).

„Близо 88% от чуждите студенти в страната идват от Европа и едва 12% от райони извън Европа“, обяснява Георги Стойчев. По думите му този процент е малък на фона на картината в ЕС, където над половината от чуждестранните студенти идват от държави извън Европа като Индия и Китай, което означава, че „това не е нещо, което можем да си обясним с ЕС, а е нещо, което изцяло зависи от начина на действие на нашите висши училища и особено от начина на действие на нашите консулски и други дипломатически служби“, категоричен е той.

Сравнително по-малкият дял на студентите от други региони и страни извън Европа се обяснява предимно с липсата на целенасочена политика на страната ни в тази насока и произтичащия от това тежък режим за кандидатстване и прием на лица извън ЕС и ЕИП - задача, с която отделните висши учебни заведения не могат да се справят самостоятелно, а е нужна единна национална стратегия.

Ако, да речем, студент от Индия реши да се запише в български университет, процедурата предвещава да е дълга и тежка или поне така казва Наредбата за прием на студенти във висшите училища в България. Той вероятно ще трябва да пропътува няколко

хиляди километра до най-близкото посолство, и то няколко пъти, за да бъдат оформени документите му, ще почака няколко месеца същите да бъдат обработени от българската администрация, а ако не се откаже дотогава, дипломата му ще трябва да се преведе - от английски на български, въпреки избраната от него изцяло английска програма, както и да докаже, че съответната диплома му позволява да запише висше образование. В противен случай рискува своя прием.

Европейска медицинска дестинация

Има обаче специалности, заради които тези бариери се прескачат, а в последните 15 години - особено силно. Големият ръст на чуждестранни студенти в България, оказва се, се дължи предимно на интереса им към няколко професионални направления в сферата на медицината и свързаните с нея здравни специалности.

До 2008 г. в България медицина учат предимно студенти от Турция и Гърция. Тогава чуждестранните студенти в София са едва около 700, а новоизбраният ректор на МУ - София, академик Ваньо Митев си поставя за задача да привлече 3000 души за обучение в България. Университетът има твърдо ядро от преподаващи на английски, работи с посреднически фирми и успява дори да открие изнесено обучение по предклиничните специалности в Италия и Швейцария, впоследствие - Сан Марино и Германия, но тогава образователният министър решил, че Митев е действал незаконно, дори го дават на съд, след което е оправдан за откриването им.

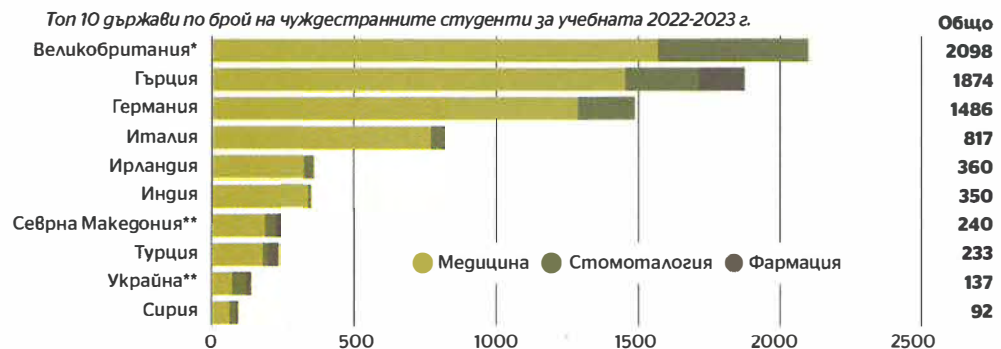
„Това, което не можаха да свършат конкурентите ни в Италия и Германия, беше направено от тогавашния министър Меглена Кунева. Много неща се промениха от началото, но аз и екипът ми направихме всичко възможно да популяризираме България като дестинация за обучение на студенти по медицина и да се конкурираме в собствените им държави с тамошните медицински университети“, разказва академик Митев.

58%

от всички чуждестранни студенти се обучават в сферата на здравеопазването.

К | ОТ КЪДЕ ИДВАТ ЧУЖДЕСТРАННИТЕ СТУДЕНТИ ПО МЕДИЦИНА В БЪЛГАРИЯ

Топ 10 държави по брой на чуждестранните студенти за учебната 2022-2023 г.

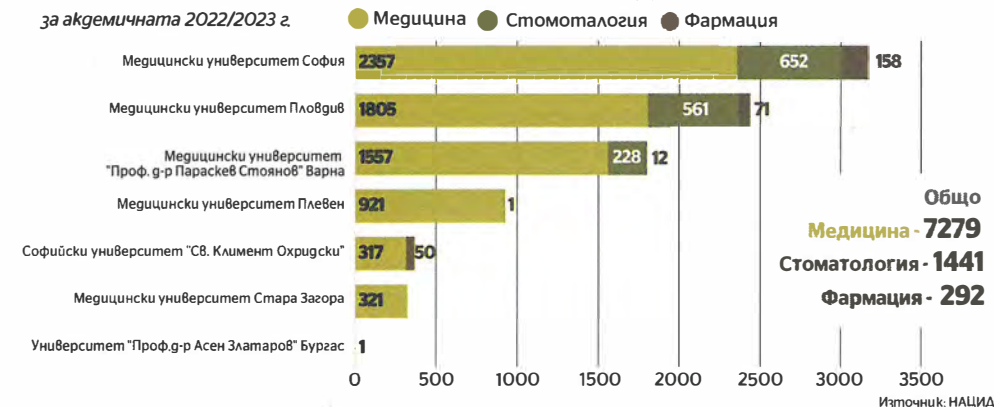

*След 1.01.2021 г. за пристигащите от Великобритания се прилагат правилата за кандидат-студенти от трети страни - такси, виза и пр.
**Съгласно ПМС се отпускат места за лица от български произход от РСМ и Украйна, освободени от такси

Източник: НАЦИД

К | КЪДЕ ЧУЖДЕСТРАННИТЕ СТУДЕНТИ УЧАТ МЕДИЦИНА В БЪЛГАРИЯ

за академичната 2022/2023 г.

Източник: НАЦИД

К | ГОДИШНИ ТАКСИ НА СТУДЕНТИТЕ

Български граждани и граждани на ЕС и ЕИП*
субсидирано обучение/частно обучение (в лв)

	Медицина	Стоматология	Фармация
Медицински университет София	1000/11000	1000/9500	1000/12300
Медицински университет Пловдив	1100/12000	1100/8500	1200/10000
Медицински университет "Проф. д-р Параскев Стоянов" - Варна	1200/12000	1200/8000	1200/9400
Медицински университет Плевен	1000/9300	-	1100/7200
Софийски университет "Св. Климент Охридски"	925/9800	-	925/8300
Тракийски университет Стара Загора	950/9340	-	-

Чуждестранни студенти (в евро)
бълг. език/англизис (в евро)

	Медицина	Стоматология	Фармация
Медицински университет София	8000/9000	8000/9000	5000/6000
Медицински университет Пловдив	7000/8000	7000/8000	6000/6000
Медицински университет "Проф. д-р Параскев Стоянов" - Варна	7000/8000	7000/8000	7000/6000
Медицински университет Плевен	7500	-	7500
Софийски университет "Св. Климент Охридски"	7700	-	4250

Източник: Сайтовете на университетите

По думите му празната ниша на софийския медицински университет, който не възстановява това обучение, впоследствие е била заета от пловдивския и плевенския медицински университет, към които са се пренасочили италианските студенти. Медицински университет - София, е първи, но след него не закъсняват и другите специализирани учебни заведения в страната, които освен всичко останало са и сравнително улеснени, вървейки по отпъкания от Митев и неговия екип път.

Петнайсет години по-късно

Днес положението е драстично по-различно, показват и числата. Докато в такива специалности средно за ЕС учат 13% от чуждестранните студенти, обяснява Георги Стойчев, в България над половината (58%) от всички чуждестранни студенти се обучават само в сферата на здравеопазването, което я превръща в държавата с най-голяма концентрация на чуждестранни студенти от всички европейски държави в здравни и медицински специалности.

К | ПОЛОВИНАТА ОТ ЧУЖДИТЕ СТУДЕНТИ В БЪЛГАРИЯ УЧАТ МЕДИЦИНА

Разпределение на всички чуждестранни студенти по специалности в %

Източник: НАЦИД

К | ФАРМАЦИЯТА НЕ Е ТАКА ПОПУЛЯРНА

период: зимен семестър

Източник: НАЦИД

К | ЧУЖДЕСТРАННИТЕ СТУДЕНТИ ПО МЕДИЦИНА СЕ УВЕЛИЧАВАТ РЯЗКО

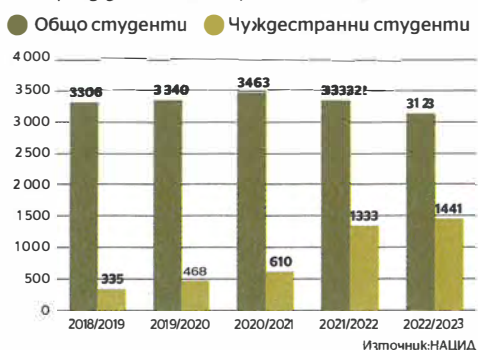
период: зимен семестър

Източник: НАЦИД

К | РАСТЕ И БРОЯТ НА СТУДЕНТИТЕ ПО СТОМАТОЛОГИЯ

период: зимен семестър

Източник: НАЦИД

>13 Превръщането на България в дестинация за медицинско образование е донякъде обусловено от региона, в който се намира страната, и сравнителното разделение на пазара на чуждестранни студенти, което съществува в Европа, но не изцяло. „В повечето източноевропейски държави специалностите, които привличат най-много чуждестранни студенти, са в сферата на здравеопазването - така е в България, Румъния, Словакия, Унгария, Украйна, това е общ феномен за целия регион. В нито една от тези държави концентрацията не е повече от 50%, а тук е близо 60%“, обяснява Георги Стойчев. Тук своята роля изиграват ниските разходи за живот и сравнително облекченият прием за чуждестранни студенти, които медицинските университети са установили.

Стойчев определя направленията в сферата на здравеопазването като „мотора, който движи самолета на чуждестранните студенти“ и превръща България в „забележим играч на европейски пазар по отношение на обучението по медицински специалности“. Докато като дял нашите студенти представляват 1% от студентите в ЕС, чуждестранните студенти по медицина, които се обучават в България, представляват 4% от всички чуждестранни студенти по медицина в ЕС. „От всички 27 държави в ЕС плюс Турция и Обединеното кралство, т.е. от общо 29 държави, България е на девето място по абсолютен брой на чуждестранни студенти в медицински специалности. Само в рамките на ЕС България е на 7-о място по този показател“, добавя Стойчев.

За разлика от други университети в България, в които преподаването на чужд език

и привличането на студенти отвъд границите на страната са все още мираж, в „Медицината“ съотношението между българи и чужденци е в превес на вторите - 58.5% са чуждестранните студенти спрямо 41.5% български, а в специалност „Стоматология“ се обучават около 45% от чуждестранните студенти.

Въпреки че чуждестранните студенти представляват относително висок дял и в други направления, там става въпрос за специалности, чийто общ брой студенти е твърде малък и това не влияе на цялостната картина. Такава например е ситуацията при ветеринарната медицина, където според данни от ИООС процентът на чуждестранни студенти е висок - 31%, но този дял формират едва 474 (от общо 1516 студенти в специалността), което е едва 2.9% от всички чуждестранни студенти в страната.

В сферата на здравеопазването, подобно на общата картина, преобладават студенти от Европа и по-конкретно от държавите членки и от страните от ЕС и ЕИП, чийто такси са почти два пъти по-ниски от тези на лицата, идващи от трети страни (с изключение на държави, с които има допълнителни споразумения - предимно за лица от български произход от РСМ и Украйна). Така 60% от обучаващите се в трите основни направления - медицина, стоматология и фармация, са от Великобритания (като се забелязва леко забавяне на ръста след 1 януари 2021 г.), Германия и Гърция.

Така увеличаващият се брой студенти от чужбина в медицинските университети, заедно с големия интерес на българи към него превръща България в една от държавите с най-много дипломирани лекари в света - през 2022 г. дипломираните в специалност „Медицина“ са 2133 човека, или 30 на всеки 100 хил. души. За сравнение, в САЩ те са под осем човека на 100 хил., а европейският първенец - Ирландия (през 2017) е обучила 25 лекари на 100 хил.

Това е, от една страна, хубава новина - добре е в нещо да сме първи. Горчивият привкус идва оттам, че голяма част от тези над 2 хил. души (българи и чужденци) напускат България с еднопосочен билет, а лидерското място не прави българското здравеопазване по-добро - България продължава да е страна в ЕС, в която хората живеят най-кратко. **К**

По темата работи и
Десислава Николова

М

Медицината е трудна специалност, а желаещите да учат са много повече отколкото са местата, и тези, които не успяват по

различни причини, търсят алтернатива. Ето защо изборът да учат в България не е бил неочакван или труден за повечето от чуждестранните студенти, разказват те.

По думите им България е техният план Б, особено за тези от тях, които идват от държави като Италия, Германия и Гърция, където професионалното ориентирание се случва още в началните прогимназиални класове, подготовката започва много по-рано, а място в университета се печели далеч по-трудно в сравнение с България, където „също има тест, но шансът да го преминеш е много по-голям“. Немалко са хората, които идват тук с надеждата, че в даден момент ще имат възможност да се прехвърлят обратно в родната си страна - така например Йона от Германия след 4 години неуспешни опити в Германия записва медицина във Варна, защото програмата е най-близка, а след 6-ия семестър успява да се прехвърли в университета в Тюбинген.

Когато веднъж посоката е ясна - България, студентите най-често избират град, в който имат познати сънародници, за който са чували от приятели или пък с който са свързани по някакъв друг начин - било то предходно посещение, далечни роднини и т.н. В повечето градове са се формирали своеобразни миниобщества (от италианци, от гърци, от германци или британци), в които хората от една националност лесно се намират, не по-трудно е запознанството и с всички останали новодошли. Особено силно това се усеща в трите по-големи града - София, Пловдив и Варна, където броят на чуждестранните студенти е логично най-голям. А намиращите се в близост квартали до базите на университетите често те карат да мислиш, че не си в България - културното многообразие си проличава в магазини, ресторанти и всякакъв друг тип интернационални бизнеси, които лесно откриват своето поприще.

Всички студенти са категорични - не съжаляват, че са избрали българското образование, дори напротив - казват, че биха го препоръчали на всеки, който има

